

Tứ Thánh Đế Trong “Đại Phương Quảng Phật Hoa Nghiêm kinh”

Trong “Đại Phương Quảng Phật Hoa Nghiêm kinh”, phẩm “Tứ Thánh Đế”, đã đề cập đến vấn đề nền tảng, cơ bản của triết lý Phật: nhận diện sự khổ: **Khổ** thánh đế ; tìm ra nguyên nhân sự khổ : **Tập** thánh đế ; diệt trừ sự khổ: **Diệt** thánh đế ; và cứu cánh giải thoát (khỏi sự khổ): **Đạo** thánh đế . Tứ đế này còn gọi là “*Tứ Thánh Đế*” – như đề tựa của phẩm thứ tám này. Khi diệt được sự khổ thì **hạnh phúc hiển lộ**. Vậy, triết lý Phật là triết lý **mur cầu hạnh phúc** – sao gọi là triết lý của sự khổ được ?!

Trong phẩm này cách đề cập đến nội dung của Tứ Thánh Đế – cho dù hàng ngàn năm – đến nay vẫn là rất mới lạ, rất độc đáo:

Lúc bấy giờ, Văn-Thù-Sư-Lợi Đại Bồ-Tát bảo chư Bồ-Tát rằng :

*'Chư Phật tử ! **Khổ** Thánh-Đế, trong cõi Ta-Bà này, hoặc gọi là tội, là bức ngặt, là biến dị, là phan duyên, là nhóm, là đâm, là căn tựa, là hư dối, là chỗ nhọt gẻ, là kẻ ngu-si.*

Rồi:

*Chư Phật-tử ! **Khổ-Tập** Thánh-Đế, cõi Ta-Bà này, hoặc gọi là trói buộc, là diệt hoại, là ái trước, là vọng-niệm, là thú-nhập, là quyết-định, là lưới, là hí luận, là tùy-hành, là gốc điên đảo.*

*Chư Phật-tử ! **Khổ-Diệt** Thánh-Đế, cõi Ta-Bà này, hoặc gọi là Vô-tránh, là ly-trần, là tịch-tĩnh, là vô tướng, là vô-một, là vô-tự-tánh, là vô chướng ngại, là diệt, là thể chơn-thật, là trụ tự-tánh.*

*Chư Phật-tử ! **Khổ-Diệt-Đạo** Thánh-Đế, cõi Ta-Bà này, hoặc gọi là Nhứt-Thừa, là thú-tịch, là đạo-dẫn, là cứu-cánh vô-phân-biệt, là bình-đẳng, là xả-đảm, là vô-sở-thú, là tùy-thánh-ý, là tiên-nhơn-lành, là thập-tạng.*

Chư Phật-tử ! Nơi cõi Ta-Bà này nói về tứ thánh-đế có bốn trăm ức mười ngàn danh-từ, theo tâm ý của chúng-sanh khiến họ được điều-phục.

Khổ: Sao có thể dùng văn tự mà nhận diện hết được sự khổ con người ? Nếu đặt một câu hỏi: Bộ mặt cụ thể của sự khổ là gì ? Và nếu như cần câu trả lời, với hàng vô lượng người, mỗi người kể về sự khổ của mình, khi đó là hàng vô lượng câu chuyện đời đau khổ khác nhau.

Tập: Sở dĩ có hàng vô lượng câu chuyện đời đau khổ khác nhau – bởi hàng vô lượng hoàn cảnh khác nhau. Sở dĩ có hàng vô lượng hoàn cảnh khác nhau – bởi có hàng vô lượng trường hợp tạo tác nghiệp và *nghiệp lực* khác nhau.

Diệt: Vì có hàng vô lượng Khổ và Tập khác nhau như vậy nên cách thức để trị cũng phải khác nhau.

Đạo: Vì có hàng vô lượng Khổ, Tập, Diệt khác nhau – cho nên con đường tu cũng biến hóa thành muôn vẻ, vô lượng lối khác nhau.

Cho nên, nếu cần cái tên gọi cho thật chính xác, thật rạch ròi, thật riêng biệt thì: *“tứ thánh-đế có bốn trăm ức mười ngàn danh-từ, theo tâm ý của chúng-sanh khiến họ được điều-phục”*.

Đó là mới chỉ đề cập riêng của cõi Ta Bà. Các cõi khác, cũng như thế - có nghĩa: Về tứ thánh-đế, *“ở thế-giới Mật-Huân ; ở thế-giới Tối-Thắng ; Ở thế-giới Ly-Cầu ; Ở Phong-Dật thế-giới ; Ở thế-giới Nhiếp-Thủ ; Ở thế-giới Nhiêu-Ích ; Ở thế-giới Tiển-Thiếu ; Ở thế-giới Hoan-Hỉ ; Ở Quan-Thuộc thế-giới ; Ở Chân-Âm thế-giới có bốn trăm ức mười ngàn danh từ như vậy, tùy tâm ý của chúng-sanh để khiến họ điều-phục”*.

Vấn đề đặt ra ở đây là gì ? Đó là:

Đừng bao giờ tranh cãi, quá nhọc lòng về một cái tên mang tính hình thức làm gì !

Đừng bao giờ lấy cái *Ngã* (cái tôi) của mình áp đặt cho một người khác: *“Phải như thế này mới đúng, làm như thế kia là sai” ; “Phải như thế này mới tốt, làm như thế kia là dở” ; “Phải như thế này mới cao, làm như thế kia là thấp”* v.v...

Mỗi người có *hạnh* riêng, có quá trình tu riêng – từ nhiều đời, nhiều kiếp – khi chưa có trí tuệ Ba La Mật Đa của Phật – không thể dựa vào *sắc, thanh, hương vị, xúc, pháp* – để rồi mang nặng cái *Ngã, nhân, chúng sanh, thọ giả*. Một khi vẫn chưa phá bỏ được những bức thành trì: *Ngã, nhân, chúng sanh, thọ giả* thì vẫn còn khó trên con đường tu tập (tham khảo thêm ở phần chú giải kinh “Kim Cương Bát Nhã Ba La Mật Đa”).

(*Trích chú giải: “Đại Phương Quảng Phật Hoa Nghiêm kinh”*)